

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุข :บริบทคลองแสนแสบ

วิภาวี อนุพันธ์พิศิษฐ์¹, สมบูรณ์ ชิตพงศ์², นิตินดี สุขเจริญ³, ชัยฤทธิ์ สัตยาประเสริฐ^{4*}

¹คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ^{2,3}บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ⁴คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

E-mail: sattayaprasert@gmail.com

บทคัดย่อ (Abstract)

กระบวนการของหลักสูตรการอบรมที่พัฒนาขึ้น เริ่มจากการพัฒนาหลักสูตร การทดลองใช้ ซึ่งมีการทดสอบวัดความรู้ก่อนและหลังการอบรมเพื่อดูพัฒนาการของการนำหลักสูตรที่พัฒนาไปใช้ โดยอบรมและทดสอบความรู้ใน 3 เรื่อง คือ ปัญหาและบริบทสิ่งแวดล้อมของคลองแสนแสบ การดูแลสุขภาพตนเองเบื้องต้น วิธีการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพ พบว่า ผลของความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของประเด็นปัญหาและบริบทสิ่งแวดล้อมของคลองแสนแสบแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ส่วนประเด็นการดูแลสุขภาพตนเองเบื้องต้น วิธีการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพ ไม่มีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาถึงภาพรวมทั้งหมดของค่าเฉลี่ยในการวัดความรู้ก่อนและหลังอบรม มีความแตกต่างในระดับ 0.01 ผลการประเมินความพึงพอใจของอาสาสมัครสาธารณสุขหลังได้รับการอบรมเมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วมีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และการสำรวจความพึงพอใจจากประชาชนในชุมชน 13 ชุมชน จำนวน 500 พบว่าร้อยละ 100 มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขที่ได้รับการอบรม

คำสำคัญ: คลองแสนแสบ, สุขอนามัย, คู่มือ
บทนำ

ภาพรวมของสุขอนามัย และแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นตลอดริมคลองแสนแสบ ได้สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขอนามัยที่ควรพึงปฏิบัติ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคลองแสนแสบ โรคต่างๆที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้ และสิ่งมีผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในปีแรก และได้คัดเลือกข้อมูลที่เป็นประเด็นเด่นสำคัญจากการสำรวจความคิดเห็นจากผู้สัมผัสใกล้ชิดกับประชานริมคลองแสนแสบเป็นอย่างดี คือ กลุ่มพยาบาลเยี่ยมบ้าน และกลุ่มพยาบาลโรงเรียน เป็นข้อมูลที่ชี้แนะการสร้างหัวข้อในคู่มือที่ต้องการสร้างเพื่อเผยแพร่เกร็ดความรู้ที่ได้ศึกษาค้นคว้า ในรูปแบบสรุปให้อ่านง่ายและเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่มได้ โดยใช้สื่อทางข้อมูลตัวอักษรและรูปภาพ ในรูปแบบสิ่งพิมพ์ และหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยได้รับการตอบรับจากโรงเรียนและชุมชนต่างๆ เป็นอย่างดี ซึ่งรับรองได้จากหนังสือรับรองการใช้ประโยชน์ และการดำเนินการวิจัยยังคงความต่อเนื่อง และต่อยอดการวิจัยไปสู่ระดับการพัฒนาและนำไปใช้ประโยชน์มากยิ่งขึ้น คาดว่าการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่ออาสาสมัครสาธารณสุข เพื่อการถ่ายทอดความรู้ที่ยั่งยืนของชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุข (อสส.) เรื่องการถ่ายทอดความรู้สุขภาพให้สอดคล้องกับท้องถิ่น: กรณีศึกษาชุมชนริมคลองแสนแสบ

วิธีดำเนินการวิจัย

- ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นฐาน (Problem Based)
- ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือเพื่อเป็นอุปกรณ์การสอนเสริม
- ขั้นตอนที่ 3 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม
- ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม
- ขั้นตอนที่ 5 การประเมินหลักสูตรฝึกอบรม
- ขั้นตอนที่ 6 ประเมินผลกระทบของการนำเอาความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

- กลุ่มที่ 1 เพื่อทดลองใช้ และประเมินผลหลักสูตร
 - อาสาสมัครสาธารณสุข (อสส.) สังกัดศูนย์บริการสาธารณสุขที่ 43 จำนวน 50 คน
- กลุ่มที่ 2 เพื่อประเมินผลการนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้
 - ประชาชนในชุมชน รวมจำนวน 500 คน

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ตาราง 1 ค่าคะแนนก่อนและหลังการอบรม โดยแสดงค่าความแตกต่างจากวิธีเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ANOVA (จำนวนผู้เข้าอบรม 50 คน)

เนื้อหา	คะแนนเต็ม (คะแนน)	คะแนนก่อนการอบรม		คะแนนหลังการอบรม		t	Sig.
		Mean	SD	Mean	SD		
ตอนที่ 1 ปัญหาและบริบทสิ่งแวดล้อมของคลองแสนแสบ	10	4.92	1.65	9.30	4.97	6.355	.000
ตอนที่ 2 การดูแลสุขภาพตนเองเบื้องต้น	10	7.54	1.22	7.64	1.64	-.504	.617
ตอนที่ 3 วิธีการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพ	10	5.88	1.47	5.88	1.59	.000	1.000
โดยรวมทั้งหมด	30	18.34	3.46	22.62	5.85	5.654	.000

ตาราง 2 ความพึงพอใจของประชาชนต่อการได้รับบริการจากอาสาสมัครสาธารณสุข

ประเด็น	จำนวนประชากรที่สำรวจ (คน)	จำนวนความพึงพอใจ (คน)	ร้อยละ
ความพึงพอใจ	500	500	100

สรุป

การดำเนินการวิจัยได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุข จำนวน 1 หลักสูตร โดยมีสื่อคู่มืองานสุขอนามัยเพื่อประชานริมคลองแสนแสบเป็นเครื่องมือประกอบการอบรม ประเด็นที่สร้างหลักสูตรประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ปัญหาและบริบทสิ่งแวดล้อมของคลองแสนแสบ การดูแลสุขภาพตนเองเบื้องต้น และวิธีการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพ พบว่าผู้อบรมความรู้พื้นฐานของคลองแสนแสบเพิ่มขึ้น และมีความพึงพอใจของประชาชนในแต่ละชุมชนของพื้นที่รับผิดชอบของอาสาสมัครสาธารณสุข ร้อยละ 100 มีความพึงพอใจต่อการบริการอาสาสมัครสาธารณสุข ที่ได้ถ่ายทอดความรู้จากการอบรม

เอกสารอ้างอิง

- [1] แสนสุข นัชชัยเวียง. (2543). ศึกษาการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐานภายใต้ระบบงบประมาณแนวใหม่ ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบล ตำบลโพธิ์ทอง อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- [2] พรพรรณ ผดุงเจริญ. (2548). การพัฒนาชุดฝึกอบรมที่เน้นกลุ่มสัมพันธ์ เรื่องการปฐมพยาบาลเบื้องต้น เพื่อเพิ่มศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เทศบาลตำบลจ้อหอ จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- [3] อำนวย ธัญรัตนศรีสกุล พวงเพ็ญ เมื่อกสวัสดิ์ และ เสาวภา เอกอดิศักดิ์. (2555). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในด้านโภชนาการและการอ่านฉลากโภชนาการ สำหรับ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน. งานวิจัย. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสราษฏร์ธานี.
- [4] นภาพกรณ์ พานิช. (2545). ปัจจัยที่ส่งเสริมการดำเนินงานของชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขระดับอำเภอ จังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- [5] ประภา อดิคุณ. (2548). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- [6] สิริพร สาลีศรี. (2550). สภาพและปัญหาในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำ หมู่บ้าน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- [7] อรุณชัย วีระกิติกุล. (2552). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงาน ตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ จังหวัดพัทลุง. วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- [8] จะววรรณ เต็มศิริกุล. (2552). บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของอาสาสมัครสาธารณสุข ตามการประเมินของตนเอง และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขของรัฐ ในการดำเนินงานศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้ ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก งบประมาณแผ่นดินประจำปี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และสำนักบริหารโครงการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนา มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ